

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра філософії
(назва кафедри)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Вченої ради інституту/факультету

Кіпенський А.В.

(підпис)

«15» вересня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософія сучасного суспільства

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти третій (доктор філософії)

галузь знань гуманітарні науки

спеціальність 033 - філософія

освітньо-наукова
програма Філософія

вид дисципліни професійна підготовка
(загальна підготовка / професійна підготовка)

форма навчання очна / заочна
(очна / заочна)

Харків – 2020 рік

ЛИСТ ЗАТВЕРДЖЕННЯ

Робоча програма з навчальної дисципліни

Філософія сучасного суспільства

Розробники:

професор кафедри філософії

(підпис)

Дольська О.О.

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри філософії

Протокол від «15» вересня 2020 року, № 2

Завідувач кафедри

(підпис)

Тарароєв Я.В.

Гарант ОНП

(підпис)

Тарароєв Я.В.

Завідувач аспірантури

(підпис)

Штефан В.В.

ЛИСТ ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис голови Вченої ради

МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни:

формування у аспірантів поглиблених теоретичних знань у сфері фундаментальних поглядів та принципів науки на сучасне суспільство; розуміння взаємозв'язку суспільства з різноманітними світами реальності; знання про структуру суспільства, його сфери, а також про такі як явища ідентичність, глобалізація, геополітика, сучасна цивілізація, глобальні кризи.

Компетентності:

K01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

K02. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

K03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

K07. Глибокі обґрунтовані знання актуальних проблем та основних напрямів філософії, філософських засад та методології наукових досліджень, а також філософських проблем спеціальних фахових дисциплін, які відносяться до сфери наукових інтересів дослідника.

K08. Здатність до створення та інтерпретації нових філософських знань через оригінальне дослідження або інші передові вчення такої якості, що задовольняють вимоги рецензентів на національному та міжнародному рівнях.

K09. Уміння використовувати в професійній діяльності сучасні методи наукового і філософського дослідження.

K10. Навички критичного аналізу та інтерпретацій філософських текстів (у тому числі іноземною мовою).

K11. Здатність презентувати результати філософського дослідження в науковому та науково-популярному контекстах, усно та письмово, у форматі наукових семінарів, диспутів, зустрічей та громадських ініціатив.

K12. Знання теоретичних засад філософської освіти та вміння практичного застосування новітніх методик організації та здійснення навчального процесу у педагогічній діяльності у вищій школі.

K13. Уміння використовувати фахові філософські знання в процесі консультування із суспільно-політичних та ідеологічних проблем органів влади та управління, громадських організацій.

Результати навчання:

ПР01. Застосовувати абстрактне мислення, аналіз та синтез для генерації ідей, уявлень, теорій в напрямку наукових досліджень.

ПР02. Проводити власні наукові дослідження на рівні, необхідному для досягнення результатів освітньо-наукової програми.

ПР03. Генерувати нові ідеї в напрямку наукових досліджень та розробляти алгоритми їх перевірки та впровадження.

ПР07. Демонструвати знання актуальних проблем та основних напрямів філософії, філософських засад та методології наукових досліджень, а також філософських проблем спеціальних фахових дисциплін, які відносяться до сфери наукових інтересів дослідника.

ПР08. Здійснювати оригінальне філософське дослідження, що базується на критичному аналізі філософських текстів та оригінальній їхній інтерпретації та забезпечується необхідним філософським, науковим апаратом, а також ефективно, плідно та фахово комунікативно взаємодіяти з філософською, науковою спільнотою у міжнародному контексті.

ПР09. Демонструвати знання концептуальних та теоретико-методологічних засад, сучасних методів наукового і філософського дослідження, методів і прийомів логічного аналізу, а також форм узагальнення та презентації результатів філософського дослідження, вимог щодо їхнього проведення, оформлення.

ПР010. Знаходити, систематизувати, критично аналізувати та посилалися на новітні філософські джерела (у тому числі іноземною мовою), розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значущість даних, поєднувати частини інформації разом, щоб одержати ціле знання з новою системною властивістю.

ПР011. Демонструвати здатність аналізувати, синтезувати та обговорювати сучасні філософські проблеми та теоретико-методологічні підходи в межах та поза областю дослідження, ставити оригінальні та актуальні проблеми сучасного філософування, планувати шляхи їх вирішення, користуватися фаховим знанням як засобом високої комунікативної активності.

ПР012. Застосовувати філософські знання у навчально-педагогічній діяльності, демонструвати здатність організовувати дискусію, стимулювати аудиторію до висловлювань, корегувати, направляти дискусійний діалог на відповідність його меті, темі.

ПР013. Демонструвати спроможність критично оцінювати і прогнозувати суспільно-політичні і культурні події та явища на підставі належного обсягу фахових філософських знань з метою надання консультативних послуг державним установам та громадським організаціям.

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Попередні дисципліни:	Наступні дисципліни:
Світоглядні та соціокультурні основи науково-технічної діяльності	Філософія політики та права
Іноземна мова для комунікації в науково-педагогічному середовищі	Історія філософії (сучасність)
Сучасні інформаційні технології	Філософія інтелектуально-когнітивних технологій
Управління науковими проектами та програмами	Онтологія науки і техніки
Інтелектуальна власність в технологічних інноваціях	Гуманітарні проблеми високих технологій

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(розподіл навчального часу за семестрами та видами навчальних занять)

Семестр	Загальний обсяг (годин) / кредитів ECTS	З них		За видами аудиторних занять (годин)			Індивідуальні завдання студентів (КП, КР, РГ, Р, РЕ)	Поточний контроль	Семестровий контроль	
		Аудиторні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття, семінари			Контрольні роботи (кількість робіт)	Залік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
3	150/5	50	100	40		10	40			+

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до загального обсягу складає **33,3%**:

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах). Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.	Рекомендована література (базова, допоміжна)
1.	Л	2	I.ВСТУП Філософія сучасного суспільства. Предмет і задачі дисципліни Суспільство як об'єкт філософського аналізу 1.Предмет та завдання соціальної філософії. 2.Філософські підходи до вивчення суспільства. 3.Принципи вивчення суспільства.	/1,13,19,20,24, 25,29,30,31,37, 43,44,48,59,61, 62,82/
2.	Л	2	Внутрішні та зовнішні зв'язки соціальної філософії. 1.Відношення соціальної філософії до інших наук 2. Соціальна філософія та гуманітарні науки 3.Соціальна філософія та техніко-технологічних та природничих наук	/1,13, 19,20,24,25, 29,30,31,37, 43,44,48,59, 61,62,82/
3.	Л	2	Тема 1. Історичний контекст соціально-філософських ідей. Суспільство: соціальна реальність як історія 1. Стабільність та мінливість історії. Спрямованість історії. 2.Традиції та еволюція. 3. Фактори історичної динаміки. Еволюційний та революційний розвиток.	/1,13 19,20,24, 25,29,30,31,37, 43,44,48,59, 61,62,82/
4.	Л	2	Соціально-філософські ідеї Античності, Відродження та Нового часу. 1. Теорія походження держави. 2. Соціальні ідеї в філософії Відродження та Нового часу. 3. Теорія природних прав та суспільного договору	/1,13 19,20,24, 25,29,30,31, 37,43,44,48, 59,61,62,82/
5.	С	2	Соціальна філософія, її предмет та завдання. 1.Предмет та завдання. 2. Поняття соціального. 3. Визначення суспільства. 4. Соціальна філософія та гуманітарні науки. 5. Спрямованість історії, історична динаміка.	/1,13 19,20,24, 25,29,30,31, 37,43,44,48, 59,61,62,82/
6.	Л	2	Соціально-філософські ідеї в ХІХ ст. 1. Основні ідеї філософії історії Шеллінга та Гегеля. 2. Соціальна філософія К.Маркса. Формація. 3. Класи, експлуатація та класова боротьба. Держава.	/1,2, 7,8,11,12, 19,23,25,30, 31,34,43,44, 45,54,50,68,69, 71,73,74,76, 77,78,81,82, 89,90,97,98, 99,100 /

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах). Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.	Рекомендована література (базова, допоміжна)
7.	Л	2	Соціально-філософські ідеї початку ХХ ст. 1.Вебер проти Маркса. Цінності та влада як основи економіки 4. Основи цивілізаційного підходу 5. Теорія суспільства та цивілізації П. Сорокіна.	/ 1,2, ,8,11,12, 19,23,25,30,31, 34,43,44,45, 54,50,68,69, 71,73,74,76, 77,78,81,82, 89,90,97,98, 99,100 /
8.	Л		Концепції постіндустріального суспільства та інформаційного суспільства 1.Теорії постіндустріального суспільства. 2.Постіндустріальне суспільство: чинники трансформацій. 3.Концепції інформаційного суспільства.	/ 1,2, ,8,11,12, 19,23,25,30, 31,34,43,44, 45,54,50,68
9	Л	2	Категорії та принципи світо-системного аналізу 1.Історичні системи та світо-системи. 2.Міні-системи, світ-імперії та світ-економіки 3.Цикли М. Кондратьєва.	/ 1,2, ,8,11,12, 19,23,25,30, 31,34,43,44, 45,54,50,68, 69,71,73,74,76, 77,78,81,82, 89,90,97,98, 99,100 /
10	Л	2	Тема 2. Суспільство: світи реальності Суспільство та його структура Категорії та принципи світо-системного аналізу 1.Методології визначення структури. 2.Теорія соціальних систем Н. Лумана: соціологічні та міждисциплінарні ресурси. 3. Комунікація, її роль в самоописі суспільства.	/ 1,2, ,8,11,12, 19,23,25,30, 31,34,43,44, 45,54,50,68, 69,71,73,74, 76,77,78,81, 82,89,90,97, 98,99,100 /
11	С	2	Історичний контекст формування соціально-філософських ідей 1. Соціальні ідеї Платона, Аристотеля. 2. Соціальні ідеї в філософії Відродження та Нового часу. 3. Філософія історії Шеллінга та Гегеля. 4.Марксизм: теорія суспільства.	/1,2, 7,8,11,12, 19,23,25,30, 31,34,43,44, 45,54,50,68,69, 71,73,74,76,77, 78,81,82,89, 90,97,98,99,100 /
12	Л	2	Техніко-економічна сфера 1.Економічна складова. Власність, ринок та держава. Універсальність ринкових відносин. 2.Проблема шляхів соціально-економічного розвитку.	/ 1,4,5,6,10, 11,13,15-20, 24-26,30,31, 34-37,43,44,49,

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах). Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.	Рекомендована література (базова, допоміжна)
			3.Техносфера та її значення в сучасному суспільстві.	50-60,67,76,78, 79,80,81,82- 87,92,93,95, 97,98
13	Л	2	Соціальна сфера. 1.Соціальна диференціація. 2.Класи. Трансформація класової моделі Маркса. 3.Класова модель Р. Дарендорфа. 4.Модель Е. Гідденса. Метод соціальної інтервенції А. Турена.	/1,4,5,6,10, 11,13,15-20, 24-26,30,31,34- 37,43,44,49, 50-60,67,76,78, 79,80,81,82- 87,92,93,95,97,98
14	Л	2	Політична сфера. 1.Політика як соціальний регулятор відносин між індивідами та соціальними спільнотами. 2.Влада. Норми. Світ права. 3.Філософські та соціальні основи політичних течій.	/ 1,4,5,6,10,11, 13,15-20,24- 26,30,31,34- 37,43,44, 49,50-60,67,76,78, 79,80,81,82- 87,92,93,95, 97,98/
15	Л	2	Культура і суспільство 1.Основне значення поняття культура. Культуросфера. 2.Національні культури, масова культура, глобальні культура та субкультура. 3. Проблема ієрархії культур.	/1,4,5,6,10,11, 13,15-20,24- 26,30,31,34- 37,43,44,49 ,50-60,67,76,78, 79,80,81,82- 87,92,93,95, 97,98
16	Л	2	Освіта і суспільство 1. Філософія освіти. Філософська рефлексія простору освіти. 2. Болонський процес: за та проти. Методологеми гармонізації культурно-освітнього простору вищої школи. 3. Освіта та наука.	/ 1,4,5,6,10,11, 13,15-20,24- 26,30,31,34- 37,43,44,49, 50-60,67,76,78, 79,80,81,82- 87,92,93,95, 97,98/
17	С	2	Системно-структурний характер організації суспільства. 1.Світ як система (світо-системний аналіз). 2.Виміри суспільного існування. 3.Шляхи соціально-економічного розвитку. 4.Класова ідентифікація.	/ 1,4,5,6,10,11, 13,15-20,24- 26,30,31,34-37, 43,44,49, 50-60,67,76,78, 79,80,81,82-

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах). Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.	Рекомендована література (базова, допоміжна)
			5.Влада. Норми. Примус та насильство.	87,92,93,95,97,98
18	Л	2	Тема 3. Суспільство в контексті глобального розвитку Глобалізація як предмет соціологічного аналізу 1. Становлення і розбудова предмету соціології глобалізації. 2.Поняття глобалізація та її виміри (У. Бек). Всесвітнє суспільство. 3.Економічна глобалізація. Соціологія політичної глобалізації.	/ 2,5,6,7,8, 11,12,16,21, 27,28,29,33, 34,38,43-47,53-58,80, 91,94,99/
19	Л	2	Глобальні проблеми та криза сучасної цивілізації 1.Ознаки глобальних проблем. Систематизація глобальних проблем. 2.Формування техніко-технологічної цивілізації як становлення техносфери: проблеми, ризики, кризи. 3.Глобальне та локальне. Глокалізація.	/ 2,5,6,7,8, 11,12,16,21, 27,28,29,33, 34,38,43-47,53-58,80,91, 94,99/
20	Л	2	Глобалізація і національна ідентичність 1.Демографічний, екологічний та гендерний виклики глобалізації. 2.Прояви та тенденції культурної глобалізації. 3.Ідентичність.	/ 2,5,6,7,11, 12,16,21,27-29,33,34, 38,43-47,53-55,58,80, 91,94,99/
21	С	2	Глобалізація: соціологічний аналіз 1.Глобалістика в контексті нових галузей знань. 2.Виміри глобалізації. Підходи до вивчення глобалізації. 3.Глобальне та локальне. Глобальні проблеми: систематизація, шляхи вирішення. 4.Прояви і наслідки економічної глобалізації 5.Соціологія політичної глобалізації.	/ 2,5,6,7,8,11, 12,16,21,27,28, 29,33,34,38,43-47,53-58,80,91,94,99/
22	Л	2	Концептуальні засади філософії геополітики 1.Філософські засади геополітики. 2.Понятійно-категоріальний апарат та етапи розвитку геополітики. 3.Філософія геополітики в контексті сучасного геополітичного знання 4.П'ять геополітичних принципів	/6,7,9,11,12, 14,15,21-32,27, 28,33,34,40-42, 45,47,63,- 68,72,75,79, 80,91,94,99, 101,102,-107/
23	Л	2	Основи теорії цінностей. Геокультурні цінності. 1.Поняття «цінність». Природа цінностей та проблема пізнання 2.Геокультурні цінності	/ 6,7,9,11,12, 14,15,21-32,27, 28,33,34,40-42, 45,47,63,-68,72,75,

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах). Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.	Рекомендована література (базова, допоміжна)
			3.Норми. Соціальні норми і соціальний капітал	79,80,91,94,99,101,102,-107/
24	Л	2	Мегатенденції сучасного світового розвитку. 1.Поняття тенденцій та мегатенденцій розвитку на локальному, національному, ойкуменічному та світовому рівнях. 2.Мегатенденція асиміляції та вестернізації. 3.Світоглядні перспективи планетарної цивілізації.	/ 6,7,9,11,12,14,15,21-32,27,28,33,34,40-42,45,47,63,-68,72,75,79,80,91,94,99,101,102,-107/
25	С	2	Національна ідентичність та сучасні цивілізаційні цінності 1.Цивілізаційні засади глобалізації. 2.Особистість і суспільство. Проблема ідентичності в глобальну епоху. 3.Геополітичні принципи та динаміка. 4.Етноси, нації та національні відносини.	/ 6,7,9,11,12,14,15,21-32,27,28,33,34,40-42,45,47,63,-68,72,75,79,80,91,94,99,101,102,-107/
Разом		70		

Примітки

1. Номер семестру вказують, якщо дисципліна викладається у декількох семестрах.
2. У показнику «Разом (годин)» кількість годин буде відрізнятись від загальної кількості аудиторних годин на кількість годин, що відведена на вивчення тем та питань, які вивчаються студентом самостійно (п. 3 додатку 8).
3. У графі 5 вказується номер відповідно до Додатку 14.

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва видів самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу	20
2	Підготовка до практичних(семінарських) занять	20
3	Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях	20
4	Виконання індивідуального завдання: обговорювання теми тез або статті	40
	Разом	100

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Реферат

(вид індивідуального завдання)

№ з/п	Назва індивідуального завдання та (або) його розділів	Терміни виконання (на якому тижні)
1.	Методологічні принципи вивчення суспільства.	6 тиждень – 8 тиждень
2.	Структура в системному підході.	
3.	Теорія структурації Е. Гідденса.	
4.	Значення поняття цілісність для аналізу суспільства в його трансформаційних станах.	
5.	Наведіть спільні і відмінні риси методологій Е. Гідденса і Н. Лумана у поясненні структури суспільства.	
6.	Різниця методології цивілізацій О. Шпенглера, А. Тойнбі і методології сучасного розуміння цивілізації.	
7.	Значення процесу інформатизації в концепціях сучасного розуміння суспільства.	
8.	Методологія вивчення інформаційного суспільства з урахуванням значення засобів мас-медіа.	
9.	Суспільство ризику. Особливості розвитку, характеристики.	
10.	Основні показники або загальні критерії розвитку у порівняльному аналізі традиційного, індустріального і постіндустріального суспільства.	
11.	Концепції постіндустріальної та інформаційного розвитку: порівняльний аналіз.	
12.	Р. Дарендорф про конфлікт як суттєву характеристику сучасного суспільства та критерієм для визначення соціального стану людини.	
13.	Трансформація вчення К. Маркса про класи в концепції Р. Дарендорфа.	
14.	Класова модель Е. Гідденса.	
15.	Особливості соціального конфлікту у програмованому суспільстві.	
16.	Основні категорії дослідження суспільства А. Турена.	
17.	Сучасні моделі соціальної диференціації. Критерії класів, класових прошарків, класових груп.	
18.	Політичне та громадянське суспільство. Значення публічної сфери для становлення громадянського суспільства.	

19.	Нові технології нагляду та примусу в інформаційному суспільстві.
20.	Концепт дискурс в трансдисциплінарних дослідженнях управління, влади М. Фуко.
21.	Технологія спокуси і форми насильства в сучасному суспільстві. Практична та дискурсивна свідомість.
22.	Тенденції програмованого суспільства з точки зору його політичної організації. Чи може управління мати ознаки хибного або істинного?
23.	Позиції Ф. Фукуями і С. Хантінгтона в оцінці сучасної моделі розвитку суспільства. Чи можливо визначити позитивні і негативні ознаки лібералізму?
24.	Види сучасного прояву влади (у політиці, соціальній сфері, природному середовищі тощо).
25.	Управління та функціонування цілісності суспільства. Проаналізуйте сценарії розвитку цієї цілісності з позицій демократичного централізму і лібералізму.
26.	Соціальний детермінізм та антропологічний детермінізм.
27.	Значення культури для освітянських процесів.
28.	Вплив техно-соціального феномену на зміни в освітянському процесі.
29.	Терміни «гіперреальність», «симулякр», «симуляція» в сучасній культурі. Перехід від наочності до більшої абстрактності.
30.	Аналіз значення науково-технічної революції, спираючись на поняття діяльність, свобода, необхідність і відповідальність.
31.	Націоналізм публіки та транснаціоналізм еліт.
32.	Концепції ідентичності.
33.	Ідентичність та автономія культури.
34.	Економічна глобалізація як становлення фундаменту світового суспільства.
35.	Економічна глобалізація і модернізація.
36.	Теоретичні обґрунтування світового суспільства.
37.	Перспективи розвитку та взаємодій мегатенденцій.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекція – інформативно-доказовий виклад великого за обсягом, складного за логічною побудовою навчального матеріалу.

Метод лекції передбачає ознайомлення аспірантів з її планом, що допомагає стежити за послідовністю викладу матеріалу. Важливо навчити аспірантів конспектувати зміст лекції, виділяючи в ній головне. Це розвиває пам'ять, сприйняття, волю, вміння слухати, увагу, культуру мови.

При проведенні лекційних занять *методи готових знань* (коли аспіранти пасивно сприймають подану викладачем інформацію, запам'ятовують, а в разі необхідності відтворюють її) поєднуються з *дослідницьким методом* (який передбачає активну самостійну роботу аспірантів при засвоєнні знань: аналіз явищ, формулювання проблеми, висунення і перевірка гіпотез, самостійне формулювання висновків).

На початковому етапі вивчення нової інформації на лекціях переважає *пояснювально-ілюстративний* (інформаційно-рецептивний) метод, при якому викладач організує сприймання та усвідомлення аспірантами інформації, і ті, хто навчається, здійснюють сприймання, осмислення і запам'ятовування її.

На певному етапі, коли викладач відчуває готовність аспірантів до інших методів навчально-пізнавальної діяльності, використовуються більш прогресивні методи:

- *репродуктивний*: викладач дає завдання, у процесі виконання якого аспіранти здобувають уміння застосовувати знання за зразком;
- *проблемного виконання*: викладач формулює проблему і вирішує її, аспіранти стежать за ходом творчого пошуку (аспірантам подається своєрідний еталон творчого мислення);
- *частково-пошуковий* (евристичний): викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюють аспіранти під його керівництвом (при цьому відбувається поєднання репродуктивної та творчої діяльності аспірантів);
- *дослідницький*: викладач ставить перед аспірантами проблему, і вони вирішують її самостійно, висувачи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації.

У викладанні лекційного матеріалу переважає *пояснювальний метод*, при якому викладач не тільки повідомляє певні факти, але й пояснює їх, домагаючись осмислення, засвоєння аспірантами.

При наявності наочного матеріалу за темою лекції (відеофільми, презентації тощо) використовується *інструктивно-практичний метод* викладання, при якому викладач інструктує тих, хто навчається, не тільки словесними, але й наочними або практичними засобами.

На відміну від лекційних занять, виконання індивідуального завдання потребує від аспіранта дещо інших навичок, тому для нього використовується *спонукальний метод навчання*, коли викладач разом із аспірантами формулюють проблемні питання і завдання, організовуючи самостійну діяльність тих, хто навчається. Аспіранти при цьому, у свою чергу, самостійно здобувають і засвоюють нові знання в без допомоги викладача.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль реалізується у формі опитування, проведення контрольної роботи, виконання індивідуального завдання.

Контроль складової робочої програми, яка освоюється під час самостійної роботи аспіранта, проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів, виступу на заняттях;
- з індивідуальних завдань – шляхом оцінювання реферату та виступу на наукових конференціях за обраною темою.

Семестровий контроль проводиться у формі іспиту (з оцінкою за 100-бальною шкалою) в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою та у терміни, встановлені навчальним планом та графіком навчального процесу.

Семестровий контроль проводиться в усній формі за контрольними завданнями або шляхом тестування з використанням технічних засобів.

Результати поточного контролю (поточна успішність) можуть враховуватись як допоміжна інформація для виставлення підсумкової оцінки.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ АСПІРАНТИ, ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)

Таблиця 1. Розподіл балів для оцінювання поточної успішності аспіранта

Поточне тестування та самостійна робота				Сума
Тема 1.	Тема 2.	Тема 3.	Індивідуальне завдання	100
20	20	20	30	

Таблиця 2. Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 ... 100	A	відмінно
82 ... 89	B	
74 ... 81	C	
64 ... 73	D	задовільно
60 ... 63	E	
35 ... 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 ... 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(надається перелік складових навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни та посилання на сайт, де вони розташовані)

- 1) навчальна програма,
- 2) робоча навчальна програма
- 3) плани семінарських занять
- 4) екзаменаційні питання
- 5) бібліотечний фонд університету і кафедри
- 6) електронні версії навчальної і наукової літератури

Складові навчально-методичного забезпечення
навчальної дисципліни розташовані на сайті:

<http://web.kpi.kharkov.ua/philosophy/materiali-dlya-pidgotovki-aspirantiv-usih-spetsialnostej-z-kursu-svitoglyadni-ta-sotsiokulturni-osnovi-naukovo-tehnichnoyi-diyalnosti/>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література	
1.	1. Арон Р. Этапы развития социологической мысли / Р. Арон. – М. : Изд. группа «Прогресс» – «Политика», 1992. – 608 с.
2.	2. Бауман З. Мыслить социологически : учеб. пособие / З. Бауман. – М. : Аспект-Пресс, 1996. – 255 с.
3.	3. Базалук О. А. Философия образования в свете новой космологической концепции: учебник / О. А. Базалук. – К. : Кондор, 2010. – 458 с.
4.	4. Байме К. фон. Політичні теорії суспільства. – К., 2008.
5.	5. Бек У. Общество риска. На пути к другому модерну / У. Бек. – М. : Прогресс-Традиция, 2000. – 384 с.
6.	6. Бек У. Что такое глобализация? Ошибки глобализма – ответы на глобализацию / У. Бек. – М. : Прогресс-Традиция, 2001. – 304 с.
7.	7. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество: Опыт социального прогнозирования / Д. Белл. – М. : Academia, 1999. – 786 с.
8.	8. Бодрийяр Ж. Символический обмен и смерть / Ж. Бодрийяр. – М. : Добросвет, 2000. – 387 с.
9.	9. Бодрийяр Ж. Система вещей / Ж. Бодрийяр. – М. : Рудомино, 1999. – 224 с.
10.	10. Бурдьё П. Социальное пространство: поля и практики / П. Бурдьё. – СПб. : Алетейя; М. : Ин-т эксперим. социологии, – 2005. – 578 с.
11.	11. Бурдьё П. Социология политики / П. Бурдьё. – М. : Socio-Logos, 1993. – 336 с.
12.	12. Валлерстайн И. Конец знакомого мира: Социология XXI века / И. Валлерстайн. – М. : Логос, 2003. – 368 с.
13.	13. Вебер М. Три чисті типи легітимного панування / М. Вебер // Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. – К. : Основа, 1998. – С. 157–172.
14.	14. Гваттари Ф., Делез Ж. Что такое философия? = Qu'est-ce que la philosophie? / Ф. Гваттари, Ж. Делез. – М. : Ин-т эксперим. социологии; – СПб. : Алетейя, 1998. – 288 с.
15.	15. Гидденс Э. Новые правила социологического метода / Э. Гидденс // Теоретическая социология: Антология: В 2 ч. – М. : Книжный дом «Университет», 2002. – Ч. 2. – 424 с.
16.	16. Гидденс Э. Социология / Э. Гидденс. – М. : Эдиториал УРСС, 1999. – 703 с.
17.	17. Глобальные проблемы современности / Под ред. Н. Н. Иноземцева. М., 1981
18.	18. Горкгаймер М. Критика інструментального розуму / М. Горкгаймер. – К. : ППС – 2002, 2006. – 282 с.
19.	19. Громов Й. Западная социология / Й. Громов, А. Мацкевич, В. Семенов. – СПб. : ООО «Изд-во ДНК», 2003. – С. 531.
20.	20. Дольська О. О. Філософія сучасного суспільства / О. О. Дольська. – Харків : НТУ «ХПІ», 2013.
21.	21. Ильин И. Постмодернизм. Словарь терминов / И. Ильин. – М. : ИНИОН РАН (отдел литературоведения) INTRA, 2001. – 387 с.
22.	22. Иноземцев В. Л. Постиндустриальное общество как теоретическая конструкция / В. Л. Иноземцев // Социально-экономические проблемы информационного общества. – Сумы : ИТД «Университетская книга», 2005. – С. 120–148.
23.	23. Ионин Л. Г. Масса и власть сегодня (актуальность Э. Канетти) / Л. Г. Ионин // Вопросы философии. – 2007. – № 3. – С. 3–15.
24.	24. Каннети Э. Масса и власть / Э. Каннети. – М. : «Ad Marginem», 1997. – 528 с.
25.	25. Кривуля О. М. Філософія: світ – людина – дух: навч. посібник / О. М. Кривуля. – Х. : ТОВ «Прометей», 2003. – 296 с.
26.	26. Култаева М. Д. Європейська теоретична соціологія ХХ – ХХІ століття: навч. посібник / М. Д. Култаєва, О. І. Навроцький, І. І. Шеремет. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. – 328 с.

27.	27.Култаева М.Д., Прокопенко І.Ф., Радіонова І.О., Троцько І.В. Соціологія глобалізації, Навч. посібник – Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2008. – 207 с.
28.	28.Латур Б. Нового времени не было. Эссе по симметричной антропологии / Б. Латур. – СПб. : Изд-во ун-та в С.-Петербурге, 2006. – 240 с.
29.	29.Луман Н. Власть / Н. Луман. – М. : Праксис, 2001. – 256 с.
30.	30.Луман Н. Общество как социальная система / Н. Луман. – М. : Логос, 2004. – 232 с.
31.	31.Луман Н. Тавтология и парадокс в самоописании современного общества
32.	32.Мак-Люэн М. Галактика Гутенберга. Сотворение человека печатной культуры / М. Мак-Люэн. – К. : Ника-Центр, 2010. – 462 с.
33.	33.Мамфорд Л. Миф машины. Техника и развитие человечества / Л. Мамфорд. – М. : Логос, 2001. – 408 с.
34.	34.Міжнародне суспільство порівняльного дослідження цивілізацій // http://www.wmich.edu/iscsc/index.html
35.	35.Момджян К.Х. Введение в социальную философию : учеб. пособие / К.Х. Момджян. – М. : Изд-во МГУ им. Ломоносова, 1997. – 448 с.
36.	36.Морен Э. Метод. Природа природы / Морен Э. – М. : Прогресс-Традиция, 2005. – 464 с.
37.	37.Ортега-и-Гассет Х. Человек и люди / Х. Ортега-и-Гассет // Ортега-и-Гассет Х. Дегуманизация искусства и другие работы. Эссе о литературе и искусстве. – СПб. – М. : Искусство, 1991. – С. 221 – 256.
38.	38.Павленко Ю.В. История мировой цивилизации, 2002.
39.	39.Парсонс Т. Система современных обществ / Т. Парсонс. – М. : Аспект Пресс, 1998. – 270 с.
40.	40.Пахомов Ю.М. Цивилизационные модели современности. – К. , 2002.
41.	41.Поппер К. Р. Открытое общество и его враги / К. Р. Поппер. – Т. 1. Чары Платона. – М. : Феникс, 1992. – 448 с.
42.	42.Сорокин П. Общие принципы цивилизационной теории и её критика / Сорокин П. // Сравнительное изучение цивилизаций : Хрестоматия. – М. : Аспект-Пресс, 1998. – С. 47–54.
43.	43.Сорокин П. А. Человек. Цивилизация. Общество / П. А. Сорокин. – М. : Политиздат, 1992. – 543 с.
44.	44.Тоффлер Э. Революционное богатство / Э. Тоффлер. – М. : АСТ : АСТ МОСКВА : ПРОФИЗДАТ, 2008. – 569 с.
45.	45.Тоффлер Э. Третья волна. / Э. Тоффлер. – М. : АСТ, 2004. – 781 с.
46.	46.Тоффлер Э. Шок будущего / Э. Тоффлер. – М. : ООО «Изд-во АСТ», 2002. – 557 с.
47.	47.Турен А. Возвращение человека действующего. Очерк социологии / А. Турен. – М. : Научный мир, 1998. – 204 с.
48.	48.Флиhbьерг Б. Хабермас и Фуко: мыслители для гражданского общества / Б. Флиhbьерг // Вопросы философии. – 2002. – № 2. – С. 137–157.
49.	49.Фуко М. Археология знания / М. Фуко. – К. : Ника-Центр, 1996.– 208 с.
50.	50.Фуко М. Воля к истине: по ту сторону знания, власти и сексуальности. Работы разных лет / М. Фуко. – М. : Касталь, 1996. – 447 с.
51.	51.Фукуяма Ф. Конец истории // Вопросы философии. – 1990. – № 3. – С. 134–148.
52.	52.Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек / Ф. Фукуяма. – М. : ООО «Изд-во АСТ: ЗАО НПП «Ермак», 2004. – 588 с.
53.	53.Фукуяма Ф. Примат культуры. – М. : ООО, 2013. – 203 с.
54.	54.Хайек Ф. А. Дорога к рабству / Ф.А. Хайек // Вопросы философии. – 1990. – № 12. – С. 103–149.
55.	55.Хайек Ф. А. Право, законодательство и свобода. Современное понимание либеральных принципов справедливости и политики / Ф. А. Хайек. – М. : ИРИСЭН, 2006. – 644 с.

56.	56.Хантингтон С. Кто мы? : Вызовы американской национальной идентичности / С. Хантингтон. – М. : ООО Изд-во АСТ : ООО Транзит книга, 2004. – 635 с.
57.	57.Шайхутдинов Р.Г. Современные технологи власти / Р. Г. Шайхутдинов // Вопросы философии. – 2007. – № 11. – С. 3–12.
58.	58.Шпенглер О. Закат Европы. Образ и действительность / О. Шпенглер – Т. 1. – Новосибирск : ВО «Наука», – 1993. – 582 с.
59.	59.Элиас Н. О процессе цивилизации. Социогенетические и психологические исследования / Н. Элиас. – В 2-х т. – М. – СПб. : Праксис, 2001.
60.	60.Элиас Н. Общество индивидов / Н. Элиас. – М. : Праксис, 2001. – 333 с.
61.	61.Энгельс Ф. Происхождение семьи, частной собственности и государства / Ф. Энгельс // Маркс К., Энгельс Ф. Соч. – Т. 21.
Допоміжна література	
1.Беккер Д. В обществе – об обществе. – К., 2010. – 243 с.	
2.Бенхабиб Е. Равенство и разнообразие в глобальную эру. – М., 20017.	
3.Бергер П. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания / П. Бергер, Т. Лукман. – М. : Медиум, 1995. – 323 с.	
4.Бехманн Г. Современное общество как общество риска / Г. Бехманн // Вопросы философии. – 2007. – № 1. – С. 26–47.	
5.Бехманн Г. Современное общество: общество риска, информационное общество, общество знаний / Г. Бехманн. – М. : Логос, 2010. – 248 с.	
6.Блауберг И. В. Становление и сущность системного подхода / И. В. Блауберг, С. Г. Юдин. – М. : Наука, 1973. – 129 с.	
7.Бусова Н.А. Модернизация, рациональность и право / Н.А. Бусова. – Х. : Изд-во «Прометей-Прес», 2004. – 352 с.	
8.Воронкова В. Концептуальні засади філософії геополітики	
9.Гармонізація культурно-освітнього простору вищої школи: проблеми та перспективи : монографія. Автор. Колектив; за за. Ред.. В.В. Молодиченка. – Мелтополь–Седльце: Вид-во Природничо-гуманітарного університету в м. Седльце, 2014. - 274 с.	
10.Гидденс Э. Устроение общества: Очерк теории структуризации / Э. Гидденс. – 2-е изд. – М. : Академический проект, 2005. – 528 с.	
11.Глобализация и национальная идентичность. – М., 2010.	
12.Глобальные проблемы современности / Под ред. Н. Н. Иноземцева. М., 1981.	
13.Дольская О.А. Человек в современном мире: на пути к новой парадигме образования / О.А. Дольская. – Харьков : НТУ «ХПИ», 2016. – 216с.	
14.Кант И. Идея всеобщей истории во всемирно-гражданском плане / И. Кант // Соч. в 6 т. – Т. 6. – М. : Гос. изд-во полит. лит-ры, 1966. – С. 5–25.	
15.Кармадонов О.А. Глобализация и символическая власть / О. А. Кармадонов // Вопросы философии. – 2005. – № 5. – С. 47–57.	
16.Карпов А. О. Современное образование и знание / А. О. Карпов // Философские науки. – 2010. – № 4. – С. 126–138.	
17.Козловски П. Культура постмодерна. М., 1997.	
18.Кефели И.Ф. Философия геополитики в контексте современного теоретического знания.	
19.Крадин Н. Н. Проблемы периодизации исторических макропроцессов / Н. Н. Крадин // Л. Е. Гринин, А. В. Коротаев, С. Ю. Малков. История и Математика : Альманах. – М. : Либроком, 2009. – № 5. – С. 166–200.	
20.Липкин А. К вопросу о понятиях национальной общности и национального культурного ядра // Вестник российской нации, 2012, № 4 – 5, с. 155-176 (https://mipt.ru/education/chair/philosophy/publications/works/lipkin/civilization/nations.php)	
21.Лук'янець В. С. Сучасний філософський дискурс про методологічну культуру / В. С. Лук'янець // В. С. Лук'янець, О. М. Кравченко, Л. В. Озадовська. Сучасний науковий дискурс: оновлення методологічної культури. – К. : Кондор, 2000. – С. 13–15.	
22.Маркс К. К критике политической экономии. Предисловие / К. Маркс // Маркс К., Энгельс Ф. Собр. соч. – Т. 13. – М. : Гос. изд-во полит. лит-ры, 1959. – С. 5–9.	

Маркс К. Экономически рукописи 1857 – 1859 годов. Введение / К. Маркс // Маркс К., Энгельс Ф. Собр. соч. – Т. 46. – Ч. 1. – М. : Гос. изд-во полит. лит-ры, 1968. – 559 с.
Мартыненко В.В. Переосмысление философской концепции естественного права / В.В. Мартыненко // Вопросы философии. – 2009. – № 8. – С. 28–38.
25.Маккиндер Х. Дж. Географическая основа истории // Классики геополитики, XX век: Сб. статей / Сост. К. Королев. М., 2003.
26.Мертон Р. Социальная теория и социальная структура / Р. Мертон – М. : АСТ, Хранитель, 2006. – 880 с.
27.Назаретян А.П. Мировоззренческая перспектива планетарной цивилизации // Глобальное будущее 2045. Конвергентные технологии (НБИКС) и трансгуманистическая эволюция / Под ред. проф. Д.И. Дубровского. – М. : ООО «Издательство МБА», 2013. – С. 26–49.
28.Павленко А. Н. Возможность техники. о. Павел Флоренский и Мартин Хайдеггер / А. Н. Павленко // Человек. – 2003. – № 2. – С. 71–79.
29.Романович Н. А. К вопросу об иерархии власти / Н.А. Романович // Вопросы философии. – 2008. – № 8. – С. 51–59.
30.Семенов Ю. И. На заре человеческой истории / Ю.И. Семенов – М. : Мысль, 1989. – 318 с.
31.Сергийчик Е. М. Современное образование и знание / Е. М. Сергийчик // Философские науки. – 2009. – № 8. – С. 6–19.
32.Степин В.С. Переломы в цивилизационном развитии. Точки роста новых ценностей // Глобальное будущее 2045. Конвергентные технологии (НБИКС) и трансгуманистическая эволюция / Под ред. проф. Д.И. Дубровского. – М. : ООО «Издательство МБА», 2013. – С. 10–25.
33.Тьоніс Ф. Спільнота та суспільство. Основні поняття чистої соціології / Пер з нім. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2005. – 262 с.
34.Уэбстер Ф. Теории информационного общества / Ф. Уэбстер. – М. : Аспект-Пресс, 2004. – 400 с.
35.Февр Л. Бои за историю / Л. Февр. – М. : Наука, 1991. – 627 с.
36.Фуко М. История безумия в классическую эпоху / М. Фуко. – С.Пб. : Университетская книга, 1997. – 576 с.
37.Фуко М. Надзирать и наказывать. Рождение тюрьмы / М. Фуко. – М. : Ad Marginem, 1999. – 480 с.
38.Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук / М. Фуко. – С.Пб. : А-сэд, 1994. – 408 с.
39.Штомпка П. Социология социальных изменений / П. Штомпка. – М. : Аспект-Пресс, 1996. – 416 с.
40.Baudrillard J. De la seduction / J. Baudrillard. – Paris, 1979. – 243 p.
41.Baudrillard J. In the Shadow of the Silent Majorities (Semiotext(e) / Foreign Agents) / J. Baudrillard. – New York, 1994. – 128 p.
42.Lyotard J.-F. The Postmodern Condition a Report on Knowledge / Jean-François Lyotard ; [translated by Geoff Bennington and Brian Massumi Foreword by Fredric Jameson]. – Minneapolis : Minesota Press, 1988. – 110 p.
43.Piore M. J., Sabel Ch. F. The Second Industrial Divide / M. J. Piore, Ch. F. Sabel. – New York, 1986. – 368 p.
44.Sabel Charles F. Work and Politics: The Division of Labour in Industry. Cambridge Studies in Modern Political Economies / Charles F. Sabe. L – Cambridge, 1984. – 320 p.
45.Stehr N. Knowledge Societies / N. Stehr. – London, 1994. – 291 p.
46.Zuboff S. In The Age Of The Smart Machine: The Future Of Work And Power / S. Zuboff. – New York, 1989. – 468 p.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

- <http://nlu.org.ua> Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого
- <http://dnpb.gov.ua/ua/> Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського
- <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr> Наукова бібліотека імені Михайла Максимовича
- <http://lib.npu.edu.ua> Наукова бібліотека Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова
- <http://www.library.ukma.edu.ua> Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія»
- <http://lounb.org.ua> Львівська обласна універсальна наукова бібліотека
- <http://odnb.odessa.ua> Одеська національна наукова бібліотека
- <https://www.libr.dp.ua> Дніпровська обласна універсальна наукова бібліотека імені Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія
- <https://www.rsl.ru> Российская государственная библиотека (Москва)
- <http://nlr.ru> Российская национальная библиотека (СПБ)
- <http://www.library.spbu.ru> Научная библиотека Санкт-Петербургского государственного университета
- <https://www.nlb.by> Национальная библиотека Беларуси
- <http://csl.bas-net.by> Центральная научная библиотека имени Я. Коласа НАН Беларуси
- <https://library.bsu.by> Фундаментальная библиотека Белорусского государственного университета
- <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/> Електронна бібліотека філософії
- <https://pidruchniki.com/filosofiya/> Філософська навчальна література online
- <http://filosof.historic.ru> Цифровая библиотека по философии
- <https://platona.net/load/> Библиотека философа «ПлатонаНет»
- <http://lib.ru/FILOSOF/> Философия – Lib.ru
- <https://iphlib.ru/library> Электронная библиотека Института философии РАН (новая версия)